

Pripombe in predlogi k Predlogu priporočila o vlogi Banke Slovenije pri dokapitalizaciji bank in izbrisu manjšinskih delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic

V imenu malih, izbranih delničarjev Nove KBM Vam želimo sporočiti, da se z odgovori in stališči Banke Slovenije (BS), njenimi razlagami na delovnih telesih Državnega zbora RS in v medijih - od izbruha afere dalje - ne strinjamo. Ne delimo verovanja Vlade v BS in njenega Guvernerja, temveč nas lahko prepriča le objava vseh dokumentov. Doslej odkriti dokumenti ter pričanja »žvižgačev« iz BS, NKBM in Revizorja so odkrila ozadje dogajanj. Pri tem se je treba zavedati, da BS dokumentov ne sme objaviti, ker bi razkrili nekatere njene (in drugih akterjev) neresnice, polresnice in zavajanja.

1. Dopolnitev predloga z izbrisom delničarjev

V naslovu Zahteve manjka navedba (sto tisoč manjšinskih, nepoučenih) delničarjev, ki so bili žrtev zahtev Evropske komisije, predvsem pa servilnosti Vlade in BS. Banka Slovenije je razlastila delničarje in izbrisala njihove delnice z manipulacijo, ki je pravilno opisana v Predlogu. Država je zasebnim lastnikom NKBM že decembra 2012 in potem še junija 2013 onemogočila sodelovanje v dokapitalizaciji banke in vmes razvrednotila premoženje delničarjev z inflacijo delnic od 39 milijonov na 323 milijonov; država za delnico ni plačala 27 evrov kot sto tisoč delničarjev, temveč je 99 milijonov delnic samovoljno »plačala« po 1 evro, 185 milijonov pa na dodatno zahtevo Evropske komisije celo samo po 1,3 centa. Tako je svoj lastniški delež povečala od 51 % na preko 97 %.

Predlog: Naslov Predloga priporočila ... se razširi, kot je napisano zgoraj (... izbrisu manjšinskih delničarjev in imetnikov ...).

2. Odveza poslovne skrivnosti Banke Slovenije

BS se stalno izgovarja, da ne more objaviti spornih dokumentov iz skrbnega pregleda bank, ker je po Zakonu o bančništvu zavezana k varovanju poslovnih skrivnosti. Pri ocenjevanju zavarovanj za kredite in dobrih kreditov, prenesenih na DUTB, je bila uporabljena metoda likvidacijske vrednosti, da bi z njo izničili premoženje bank (lastnikov delnic in podrejenih obveznic), kar bi omogočilo ceneno razprodajo slovenskih bank in podjetij. Prav je, da se poročila o cenitvah in dokumenti pregleda kakovosti sredstev objavijo ter postanejo predmet strokovne kritike in politične ocene ter morebitne preiskave kriminalistov.

Predlog: Državni zbor RS naj BS odveže zakonsko določenega varovanja poslovnih skrivnosti pri vseh zavarovanjih in kreditih, ki so bili iz bank preneseni na DUTB ('slabo banko').

3. Bilanca z dne 18. 12. 2013

Zaključne, 'likvidacijske' bilance NKBM na dan 18. 12. 2013 niso bile objavljene, čeprav bi ob zamenjavi lastnika z nacionalizacijo morale biti. Šele iz njih bi lahko ugotovili višino kapitala. Razlaščenci ob izničenju premoženja niso dobili nobenih odločb – vsem prizadetim bi morale biti dostavljene odločbe o razlastitvi, kot so bile npr. pri nacionalizaciji po 2. svetovni vojni.

Predlog: Državni zbor naj od BS zahteva zaključne bilance NKBM na dan 18. 12. 2013.

4. Vrednotenje v stresnih testih (prenosi in diskonti)

Metode stresnih testov ne bi smeli uporabljati za določanje osnovnega kapitala bank, ker je napovedovanje bodočnosti nemogoče in ker so bile predpostavke za neugodni (in osnovni) scenarij nerealne. Osnovni kapital in kapitalna ustreznost sta določena z mednarodnim sporazumom Basel II (in III) ter z določbami Evropskega bančnega organa (EBA). Stresni testi so lahko osnova za načrtovanje ukrepov v primeru realizacije neugodnega scenarija, ne morejo pa biti osnova za razlašanje imetnikov delnic in podrejenih obveznic! Iz pripete slike je očitno, da so se velike razlike v kapitalski ustreznosti po Mednarodnih računovodskih standardih (od 1,8 % do 10,5 %) po uporabi tajne metodologije (z izjemo Factor banke in Probanke, ki sta v kontrolirani likvidaciji) poenotile tik pod 0 %!

V stresnih testih iz leta 2014 so bile za nekatere banke v drugih državah uporabljene realnejše predpostavke; za Slovenijo so bile tudi te določene tako negativno (bolj neugodno kot v dokumentu European Systemic Risk Board, ESRB, od 17. 4. 2014), da so 'potrdile' rezultate nestrokovnih in tendencioznih stresnih testov iz leta 2013 ter dodatno onemogočile izplačilo dobičkov za leto 2014 v proračun države. Skupaj z dobički iz podcenjenih državnih obveznic in obveznic Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB) z garancijo države bodo pripadli bodočemu kupcu.

Mehanizem spornega vrednotenja z izničenjem kapitala družb je lepo opisal prof. dr. Maks Tajnikar z Ekonomske fakultete v Ljubljani na primeru Adria Airways iz leta 2011¹, ko so revizorji »nenadoma zahtevali, da so letala, čisto nove zgradbe in drugo premoženje vrednoteni po likvidacijski vrednosti, ki je bila le tretjina tedanje knjižne vrednosti, čeprav letala še danes letijo, stavba je še danes lepa in podjetje ni bilo pred stečajem. S takim vrednotenjem je podjetje nenadoma čez noč 'izgubilo' za skoraj 40 milijonov evrov premoženja, ki se stvarno seveda ni čisto nič spremenilo. S tem je izginil trajni kapital, postalo je insolventno, pred stečajem in je zahtevalo dokapitalizacijo.« Nastalo je 40 M€ izgube! Tako je bilo vrednotenih še 5 drugih podjetij iz spiska 15 za prodajo: Adria Airways Tehnika, Unior, Elan, Paloma in Aero²; cenilec je bil eden od bržčas osrednjih zaslužkarjev slovenske privatizacije - ljubljanska družba P&S Capital, povezana z znanim P&S East Growth v Luksemburgu.

Vprašanje: Ali bo država sedaj, ko se je pokazalo, da so bile predpostavke stresnih testov nerealne in rezultati prirejeni (slika), lastnikom delnic in podrejenih obveznic (ter proračunu in davkoplačevalcem) vrnila ukradeno premoženje?

5. Koordinacija cenilcev nepremičnin

Družba Oliver Wyman, ki ima sedež v davčni oazi na Bermudih in je s tremi pogodbami prejela od Banke Slovenije kar 11,2 M€ (milijona evrov) od 21,2 M€ (dodatnih 10 M€ so plačale NKBM, NLB in Abanka); opravljala naj bi samo stresne teste³. Pregled kakovosti sredstev naj bi opravljala Ernst & Young in Deloitte – slednji naj bi tudi koordiniral cenilce nepremičnin (Jones Lang LaSalle, CBRE, Savills, Cushman & Wakefield in Colliers). Guverner je 11. 2. 2015 izjavil⁴ (in Predlog priporočila to povzema), da je stresne teste od spodaj navzgor opravil Deloitte – kaj od tega je resnično? Dejal je, da na Banki Slovenije niso imeli razloga, da

¹ Maks Tajnikar, Pregarjavica privatizacije, Delo, sobotna priloga, 21. 2. 2015, str. 14.

² Vasja Jager, Državne firme za kikiriki, Večer, 9. 3. 2015.

³ Banka Slovenije, Stroški skrbnega pregleda bančnega sistema.

⁴ RTV SLO MMC, www.rtvsllo.si/gospodarstvo/guverner-jazbec-kje-je-motiv-banke-slovenije-za-ponarejanje-dokumentov/358116, 11. 2. 2015, dostop 17. 2. 2015.

ugotovitvam mednarodnih pooblaščenih zunanjih revizorjev ne bi verjeli. Malo naprej pa: "Mednarodni računovodski standardi se uporabljajo za delujoča podjetja, zato smo uporabili pri cenitvi likvidacijske vrednosti," čeprav npr. za zavarovanja, dobre kredite in državne obveznice likvidacija ni realna domneva, kaj šele dejstvo.

Vprašanja: Kdo je drugič izračunal negativni kapital, kdo in kako je opravljal vrednotenje dolžnikov in njihovih zavarovanj ter kje so poročila teh cenitev? Zakaj je Wyman izginil kot avtor stresnih testov in se je pojavil Deloitte? Kdo se je odločil za cenitev po likvidacijskih vrednostih, npr. znižal vrednost delnic Letrike na 10,5 € (evrov), ko so na Ljubljanski borzi kotirale po 31,5 € in je že tekel prodajni postopek Letrike (junija 2014 jih je DUTB prodal po 67,1 € in tako 'mastno zaslužil' dobrih 9 M€)?

6. Stroški skrbnih pregledov

BS je objavila stroške pregleda za leto 2013 samo zase (21 M€, milijonov evrov), ne pa tudi za banke (10 M€). Vsak svetovalec družbe Oliver Wyman, ključne izvajalke skrbnega pregleda 2013 je v povprečju stal 4.000 €/d (evrov na dan), kar je primerljivo z mesečno plačo našega Predsednika Vlade ali Predsednika Republike. Španci so za skrbni pregled bank plačali enako vsoto (31,4 M€), čeprav je bilančna vsota njihovih bank (3.643 G€, milijard evrov) 80-krat višja od slovenske (46 G€) in število ter velikost njihovih bank bistveno večja. Španci so dobili 40 G€ državne pomoči, Slovenija pa nobene. Avstrijci so za pregled 6 bank plačali 19 M€, pa ima samo Bank Austria bilančno vsoto več kot 150 G€.⁵ Slovenija je morala v letu 2014 napraviti ponoven pregled bank, vendar BS ni objavila, kakšno ceno smo plačali za skrbne preglede slovenskih bank, niti katera podjetja so bila udeležena in koliko je vsako od njih dobilo. Očitno je bil ponovni skrbni pregled potreben, da bi umiril kritično javnost in hkrati zagotovil bodočim kupcem NKBM še lanski dobiček banke.

Vprašanja: Zakaj se BS in v nasprotju z Zakonom o javnih naročilih ni pogajala z izvajalci skrbnih pregledov bank in so jih BS in pregledane banke desetkratno preplačale? Koliko so BS in pregledane banke plačale za skrbni pregled v letu 2014, katerim tujim družbam. Zakaj je bil ponoven pregled po 10 mesecih sploh potreben?

7. Skrbni pregled in njegovi akterji

Dokazano je, da država na DUTB večinoma ni prenašala slabih terjatev, prenašala je predvsem zavarovanja za dobre in slabe terjatve (npr. Letrika, Radenska, Pivovarna Laško) ter dobre terjatve (bonitet A, B in C); npr. delnice Pivovarne Laško je prenašala po 5 €, na borzi so po 22 €. Poleg tega je oslabil državne obveznice. S tem je razvrednotila sredstva NKBM in premoženje delničarjev in podrejenih obvezničarjev. Država prikriva cenitve podjetij in nepremičnin, s katerimi je bilo to premoženje izničeno, čeprav so mediji objavili številne nepravilnosti:

- vrednost 160 novo-zgrajenih stanovanj na slovenski obali so ocenili na 600 tisoč evrov oziroma 3.750 evrov za stanovanje,
- ocenjevanje iz mimo vozečega avtomobila brez upoštevanja podatkov GURS-a,
- ocenjevalci so bili najeti študenti in ekonomisti, ki so pravkar dokončali študij itd.

Inštitut Bruegel je v analizi ugotovil, da nobena od slabih bank, ki je v 100 % lastništvu države, ni nič odpisala od vrednosti prenesenega premoženja; edina izjema je bila Nizozemska, kjer pa so odvzeto premoženje vrnili. Slovenija je z 71 % deležem odpisa rekorder tudi med slabimi bankami z večinskim zasebnim

⁵ Dr. France Arhar, »Slovenski oblastniki so preveč servilni«, Večer, 19. 3. 2014.

lastništvom. Starosta slovenskega bančnega sistema, dr. Ivan Ribnikar, je 13. 12. 2013 dejal: »Pri stresnih testih se državo sleče ... smisel tega procesa ni nič drugega kot privatizacija.«⁶

Vprašanje: Zakaj so na DUTB prenašali kakovostna zavarovanja in dobre terjatve z rekordnimi diskonti, razvrednotili državne obveznice v lasti NKBM, razlastili delničarje in podrejene obvezničarje?

8. Metode razlaščenja NKBM in lastnikov delnic oz. podrejenih in državnih obveznic

Letne in četrletne bilance NKBM so bile opravljene po Mednarodnih računovodskih standardih (MRS). Poleg revizorja je računovodske izkaze za leto 2012 pregledala tudi družba Ovington za ceno 2,5 M€. Po MRS je bil 30. 9. 2013 kapital NKBM pozitiven (+246 M€); po 'skrbnem' pregledu, v katerem po trditvi Guvernerja na tiskovni konferenci niso uporabljali MRS⁴ (niti meril iz uredbe k ZUKSB, metodologijo katerih Državni zbor RS ni potrdil), pa so ugotovili izgubo (-67,1 M€). Družba Roland Berger je na podlagi stresnega testa ugotovila pozitiven kapital. Zato je družba Deloitte po izdani odločbi o izrednih ukrepih 18. 12. 2013 opravila še en preračun kakovosti sredstev (in je letno poročilo NKBM zamujalo za mesec dni) ter potrdila med Franckom Dupontom, iz Evropske komisije, in Mitjem Mavkom, z Ministrstva za finance RS vnaprej določen negativen kapital, ravno zadosten (-67,1 M€) za razlastitev delnic in podrejenih obveznic.

Vprašanje: Kakšni bodo ukrepi države proti BS in njenim izvajalcem skrbnega pregleda zaradi očitnih malverzacij?

9. Pismo podpredsednika Evropske komisije (EK) Dombrovskisa predsedniku vlade dr. Cerarju

Podpredsednik EK Valdis Dombrovskis je po poročanju STA 5. 3. 2015 pisal premierju Miru Cerarju, da so bili ukrepi BS glede izbrisa (delnic in) podrejenih obveznic »potrebni za zagotovitev skladnosti z zakonodajo EU«. To je neresnica, saj Sporočilo EK od 31. 7. 2013 ni zakonske narave in ni obvezno; ustrezna Direktiva je bila sprejeta šele maja 2014 in bo začela veljati z letom 2016. Poleg tega so bili postopki sanacije naših bank sproženi pred tem datumom, zato niti Sporočilo zanje ni veljalo. EK je zahtevala razlastitev že leta 2012 v Zakonu o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB, 3. odst. 23. člena)⁷ in na njeni osnovi izdane uredbe⁸ (3. odst. 6. člena).

Dombrovskis opozarja na potrebo po neodvisnosti BS, medtem ko se je Evropska komisija pristransko vmešavala v neodvisnost BS in njej podrejenih bank; tako je npr. NKBM⁹ prepovedala dokapitalizacijo banke v Srbiji, zaukazala zapiranje podružnic v Avstriji in na Hrvaškem, likvidacijo lizinške dejavnosti; določila je, katere stranke lahko financirajo glede na njihove rejtinge in kakšni morajo biti donosi novih poslov – vse to nadzorujejo skrbniki EK za monitoring.

Ugotovitev: Evropska komisija ščiti svoje uslužbence (Francka Duponta in njegove nadrejene), ki so ukazali razlastitev lastnikov delnic in podrejenih obveznic v nasprotju z zakonom – s prirejanjem bilanc. Zato bi bilo potrebno v morebitno parlamentarno preiskavo vključiti tudi zaslišanje Francka Duponta.

⁶ Borut Mekina, Doktrina šoka, Stresni testi so priprava na hitro privatizacijo in poceni razprodajo državnih bank, www.mladina.si/151852/doktrina-soka/, Mladina, 13. 12. 2013, dostop 17. 2. 2015.

⁷ Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS št. 106/2012.

⁸ Uredba o izvajanju ukrepov za krepitev stabilnosti bank, Ur. l. RS, št. 22/2013.

⁹ Robert Senica, predsednik uprave NKBM, *Vemo, kaj moramo narediti*, Večer, 7. 3. 2015.

10. Kapitalizem brez kapitala (je kreditizem)

Viceguvernerka BS, dr. Mejra Festić je v razgovoru¹⁰ izjavila, da banke niso imele dovolj lastniškega kapitala, da imajo podjetja prevelik finančni vzvod in da je za Slovenijo pomemben le dostop do tujih kapitalskih trgov. Z uničevanjem lastnine delničarjev in podrejenih obvezničarjev se bo položaj še zaostрил. Po mnenju evropskega bančnega organa je najmanjša zahtevana kapitalna ustreznost bank 8 %, v krizi pa 5,5 %. NKBM je 30. 9. 2013 imela 8,0 temeljnega kapitala in 7,2 % čistega temeljnega kapitala. BS pa je med krizo (ne pa ob zadolževanju pred njo) postopno dvigovala ta delež na 11 %, ob dokapitalizaciji celo na 18,0 %; v NKBM je proti koncu leta 2014 dosegel celo 25,8 %.

Banka Celje in Gorenjska banka nista bili dokapitalizirani, vendar nista imeli likvidnostnih težav, kje šele stečaj. Edinole uprava banke bi lahko vložila tožbo na Upravno sodišče, vendar v skrbi za svoje stolčke tega ni storila. Dovolj poguma je imela le uprava Celjske banke, zato je predsednik uprave na pritisk Banke Slovenije moral odstopiti in je mesec dni kasneje napravil samomor! Čeprav je ta banka v obdobju 2013–2014 zmanjšala navidezni 'primanjkljaj' kapitala od 338 M€ na 52 M€, so jo decembra 2014 poddržavili, delničarje in lastnike podrejenih obveznic pa razlastili in izbrisali. Tudi Gorenjska banka se je uprla; za njo so pregledi bank jeseni 2013 ob uresničitvi najslabšega scenarija ugotovili kapitalski 'primanjkljaj' v višini 328 M€, po izvedbi lastnih ukrepov za kapitalsko krepitev pa potrebuje dodatni kapital samo še v višini 58 M€. Banka Raiffeisen, ki je bila med osmimi slovenskimi bankami deležna pregleda s stresnimi testi, je od 113 milijonov evrov 'zelo konzervativno' ugotovljenega kapitalskega primanjkljaja svojo podružnico v Sloveniji dokapitalizirala le s 40 M€. Primeri dokazujejo, da je bilo podcenjeno vrednotenje bank prej-ko-slej namenjeno zgolj prisiljeni razprodaji naših bank.

Vprašnji: Zakaj je država delničarjem najprej prepovedala dokapitalizacijo, nato pa njihovo lastnino nacionalizirala, kar je za dolga leta onemogočilo domača vlaganja v banke in domači kapitalski trg? Ali BS namenoma uničuje kapitalski trg in dela usluge bodočim (tujim?) lastnikom?!

11. Podariti NKBM tujemu kupcu?

Država je z iztiskanjem delničarjev, podcenjenimi prenosi zavarovanj in dobrih terjatev na DUTB ter cenitvami po likvidacijskih vrednostih izničila okoli 600 M€ premoženja malih delničarjev NKBM. Nato je v NKBM vložila 870 M€ sredstev (s konverzijo kreditov, izdajo obveznic, plačljivih čez 2–3 leta in nekaj gotovine). Sedaj naj bi banko prodali za 203 M€, kar je tretjina njene knjigovodske vrednosti (ki znaša 616 M€), slaba četrtnina sedanje poštene vrednosti (vsaj $1,4 \times 616 \text{ M€} = 860 \text{ M€}$) in devetina vrednosti brez krize (ki je trikratnik knjigovodske vrednosti).

Vprašanje: Zakaj namerava država NKBM s 150-letno tradicijo, skupaj s Pošno banko in 500 poslovalnicami, nepremičninami itn. podariti tujcu, potem ko jo je zaplenila domačim vlagateljem?

12. Zaključek in dodaten predlog

Banka Slovenije ni edini krivec. Gotovo kaže odgovornost iskati tudi pri Evropski komisiji in njenih uradnikih. Drugi največji krivec je takratno vodstvo Ministrstva za finance RS. Zato bi bilo potrebno razjasniti tudi njihovo vlogo pri razlastitvi in izbrisu lastnikov delnic in podrejenih obveznic. Vseslovensko združenje malih delničarjev (VZMD) in Civilna iniciativa predlagata, da se izbrisane delnice ponovno vpišejo v nakupni

¹⁰ Jure Stojan, Kakšen interes pa bi Banka Slovenije imela?, Večer v Soboto, 14. 2. 2015.

vrednosti (plus obresti minus dividende) in podrejene obveznice priznajo v nakupni vrednosti vsakega lastnika. Za to je kapitala dovolj (tudi v NKBM) in ne bo potrebna dodatna dokapitalizacija in dodatno zadolževanje države ali naknadno plačilo škode z obrestmi, kot je pri primeru izbrisanih državljanov. Državi ostaja iz bank odtujeno premoženje lastnikov delnic in podrejenih obveznic v DUTB.

Predlogi: Podpiramo uvedbo parlamentarne preiskave, v kateri bi raziskali tudi vpliv Evropske komisije in Ministrstva za finance pri dokapitalizaciji bank ter oškodovanju Proračuna RS, vseh državljanov in še dodatno razlaščenih in izbrisanih lastnikov delnic in podrejenih obveznic. Predlagamo ponoven vpis delnic in podrejenih obveznic, brez dodatne dokapitalizacije bank.

Ljubljana, 12. 3. 2015

Ruše, 12. 3. 2015

Vseslovensko združenje malih delničarjev:
mag. Kristjan Verbič, Predsednik

Civilna iniciativa »Izbrisani mali delničarji NKBM«:
zasl. prof. dr. Peter Glavič, Predsednik

Vseslovensko združenje malih delničarjev

